

פרק 1

נישואים אינם אמורים להצליח

מטרונה שאלה את ר' יוסי בר חלפתא, אמרה לו לכמה ימים ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, אמר לה לששת ימים כדכתיב (שמות כ) כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ. אמרה לו מה הוא עושה מאותה שעה ועד עכשיו, אמר לה הקדוש ברוך הוא יושב ומזווג זיווגים בתו של פלוני לפלוני אשתו של פלוני לפלוני ממונו של פלוני לפלוני. אמרה לו ודא הוא אומנתיה, אף אני יכולה לעשות כן. כמה עבדים כמה שפחות יש לי, לשעה קלה אני יכולה לזווג. אמר לה, אם קלה היא בעיניך קשה היא לפני הקדוש ברוך הוא כקריעת ים סוף. הלך לו ר' יוסי בר חלפתא. מה עשתה, נטלה אלף עבדים ואלף שפחות והעמידה אותן שורות שורות. אמרה פלן יסב לפלונית ופלונית תיסב לפלוני וזיווגה אותן בלילה אחת. למחר אתון לגבה, דין מוחיה פציעא, דין עינו שמיטא, דין רגליה תבירא. אמרה לחון מה לכון דא, אמרה לית אנא בעי לדין, ודין אמר לית אנא בעי לדא. מיד שלחה והביאה את ר' יוסי בר חלפתא, אמרה לו לית אלוה כאלהכון, אמת היא תורתכון נאה ומשובחת, יפה אמרת. אמר, לא כך אמרתי לך אם קלה היא בעיניך קשה היא לפני הקדוש ברוך הוא כקריעת ים סוף.

בראשית רבה סח ד

השם הוא השדכן

אשת אצולה רומית שאלה פעם את רבי יוסי בר חלפתא בכמה ימים ברא השם את העולם. "בשישה ימים", הוא ענה. "ומאז, מה הוא עושה?" היא שאלה. "יושב ומזווג זיווגים", ענה רבי יוסי, "בת פלוני לפלוני..."

האישה לא הבינה מדוע נדרשת התערבות שמימית לעניין זה, ורבי יוסי השיב לה שאם היא סבורה שהמלאכה קלה, כדאי שתדע שהדבר קשה לקדוש ברוך הוא כקריעת ים סוף. התשובה לא הניחה את דעתה של המטרונה. היא הצהירה שאין קל מלזוג זיווגים ועל אתר ניסתה את כוחה במלאכה ושידכה אלף מעבדיה לאלף משפחותיה. כבר למחרת החלו הצרות. כשהגיעה המטרונה למגורי העבדים מצאה שלאחד יש פנס בעין, לשני זרוע שבורה, וכן הלאה. כשביררה מה אירע שמעה שכולם שונאים את בני הזוג שנכפו עליהם. הזמינה המטרונה את רבי יוסי והודתה בפניו: "אין אלוקים כאלוהיכם. תורתכם יפה ומשובחת. יפה אמרת!"

שדכנות אינה עניין פשוט

דברים רבים אפשר ללמוד מהמדרש הזה, אך דבר אחד ברור: שדכנות רחוקה מלהיות עיסוק פשוט. למצוא גבר ואישה שמתאימים זה לזה, שהחזקות שלה משלימות את החולשות שלו ושכישוריו מאזנים את מגבלותיה – קשה הרבה יותר מכפי שנראה במבט שטחי.

הסיבה הברורה לקושי הזה היא העובדה שבני האדם שונים זה מזה. לכל אחד מאיתנו יש מגוון כישרונות, יכולות ונטיות. יש לנו גם חסרונות וכשלים. כל אחד מאיתנו אוהב ושונא דברים אחרים, ולכולנו יש כמה דברים שאנחנו לא מסוגלים לשאת. גם המזג שונה מאדם לאדם. לכל אחד ישנה 'הדרך הנכונה' בעיניו לעשיית דברים, והיא לעולם אינה הדרך שלך או שלי. אנשים אחרים לחוצים מדי או נינוחים מדי, מפוזרים מדי או חולי ניקיון, מאחרים תמיד או דייקנים במידה קיצונית. כשחושבים על זה מבינים שבלתי אפשרי כמעט למצוא שני בני אדם שיהיו מאושרים לאורך זמן בחיים משותפים.

אנו רואים זאת גם בתחומים אחרים בחיים. אם ברשותך עסק מצליח, בשלב מסוים מן הסתם תגלה שאינך יכול לעשות הכול בעצמך ואתה זקוק לעובדים. רעיון מצוין הוא לשכור עובדים שטובים בדברים שאתה גרוע בהם: לא סביר שיש לך כל הכישורים והידע לעשות כל מה שנדרש בעסק מצליח. אם, לדוגמה, אתה מתקשה בניהול ספרי חשבונות או בשיווק, יש

שפע אנשים מיומנים שתוכל להעסיק. בהחלט, גייס אנשים לצוות שלך – אבל בשום פנים ואופן אל תיקח שותף.

כמעט כל שותפות עסקית נכשלת. זה עשוי להימשך חמש או עשר שנים, אבל כמעט כל שותפות תסתיים, ותסתיים רע. הסיבה פשוטה: לאנשים שונים יש חשיבה שונה, דרכים שונות להסתכל על דברים וגישות שונות. אדם אחד מרגיש שהשוק בחו"ל הוא המקום לצמיחה, ואילו השותף סבור שההזדמנות המקומית גדולה הרבה יותר. הוא רוצה לקחת את העסק בכיוון אחד, השותף רוצה לקחת בכיוון אחר. לא משנה כמה דומים הם נראו כשהתחילו בשותפות, השוני צף ובסופו של דבר גורם להם שלא להתאים זה לזה, ורק עניין של זמן עד שהשותפות תתפרק (הדבר היחיד הגרוע יותר מלקחת שותף הוא לקחת בן משפחה לשותף, כי כאשר תתפרק השותפות הזאת – גם העסק וגם המשפחה יהיו בצרות). אפילו כאשר שני אנשים הדומים מאוד באופי ובטבע וחולקים אותן מטרות ושאיפות מצטרפים יחד ליוזמה ארוכת טווח, באופן בלתי נמנע השותפות כושלת בסוף.

נישואים אינם מוגבלים ל-9:00 עד 17:00

שותפות של נישואין היא הרבה יותר משותפות בעסק. נישואין הם שותפות לחיים – לכל החיים. בדברים הקטנים ובדברים הגדולים, בכל שעות היממה ובכל דבר שעושים: מקום מגורים, ניהול משק הבית, המכונית שרוכשים והשאלה אם רוכשים מכונית בכלל, חינוך הילדים, אופי החופשה, החברים, סדרי עדיפויות כלכליים... ואת כל זה עושים ביחד יום אחרי יום במשך כל החיים. תאורטית, זה לא אמור להצליח אף פעם אחת. יש יותר מדי הבדלים, יותר מדי נקודות אי-הסכמה פוטנציאליות, ונראה לא מציאותי לצפות מבני זוג שיחיו לנצח ביחד בשלווה ובהרמוניה.

אם זה לא גרוע מספיק, יש גורם נוסף שהיה צריך לעשות את הנישואים למשימה בלתי אפשרית. כשזוג מתחתן, שניהם כבר בוגרים שגדלו בבתים שונים ורגילים לעשות דברים בדרכים משלהם. במשפחה שלו חשוב מאוד להתלבש היטב ולעשות רושם טוב, ובמשפחה שלה זה לא נושא. היא רואה ערך בקרבה גיאוגרפית למשפחה, והוא אוהב עצמאות ורוצה לגור

הרחק. מאז ילדותו הוא חלם על בית פתוח שאנשים יוכלו להגיע אליו בכל עת, אבל היא טיפוס דיסקרטי וזה לא מתאים לה. אחרי שהם התחתנו הם עושים הכול ביחד. אם הוא מאחר, זה מזיק גם לתדמית שלה. אם היא מוציאה מדי הרבה כסף גם הוא צריך להתמודד עם הצ'קים שחוזרים. שני בני אדם מפותחים ובוגרים, דעתניים ושונים זה מזה נדרשים לקחת את חייהם השונים מאוד ולמזג אותם.

לא סיימנו. יש גורם נוסף שעלול לעשות את הנישואים לבלתי אפשריים. ברוב העסקים השותפים די דומים. אולי יש ביניהם הבדלים באישיות או בגישה, אולי האחד מוחצן והאחר שקט, אבל בערכים ובסדרי העדיפויות, לפחות במה שנוגע לעסק, הם בדרך כלל די דומים. מציאות כזו נדירה מאוד בנישואים. למעשה, רוב השותפים ברוב העסקים דומים זה לזה הרבה יותר משותפים ממוצעים בנישואים.

מדוע? משום שרוב השותפויות העסקיות כוללות שני גברים שפותחים סוכנות פרסום או שתי נשים שפותחות חנות. גברים די דומים לגברים אחרים. נשים די דומות לנשים אחרות. הבעיה בנישואין היא שמדובר באיחוד של גבר ואישה, ובין גברים לנשים יש הבדל קטן. טוב, אולי יותר מהבדל קטן.

גברים שונים מאוד מנשים

גברים ונשים שונים אלו מאלו, לא רק באורח שולי או מקרי. הם לא שונים רק בכמה פרמטרים מינוריים. הם שונים בכל היבט אפשרי כמעט. הם שונים בטבעם, בזווית המבט שלהם ובערכים שלהם. הם שונים בגישתם לחיים, למטרות, למערכות יחסים. הם שונים בדרכים שבהן הם פועלים, נוהגים זה בזה ומתקשרים. סדרי העדיפויות שלהם שונים, וכן נושאי השיחה שלהם. הם נהנים מדברים שונים ויש להם תחומי עניין שונים. יש להם אפילו דרכי דיבור שונות, ולעיתים קרובות הם מתקשים לתקשר כי כל אחד מהם מתכוון למשהו אחר לגמרי כשהוא אומר דבר מסוים. למעשה, גברים שונים כל כך מנשים, שאפשר לחשוב שכל אחד מהם מגיע מתרבות שונה או מפלנטה אחרת.

מאז שנות השישים התגבשה בתרבות המערבית תנועה עוצמתית שמקדמת התעלמות מההבדלים שבין גברים לנשים ומייחסת את כל ההבדלים האלה לחברות. לדוגמה, מומחי הגישה טוענים שהאכפתיות של ילדות לעומת ילדים בעניין המראה שלהן נובעת מהעובדה שכך חינכו אותן אמותיהן, וכן שבנים אינם מפגינים רגשות כי לימדו אותם שזה לא גברי. בתעמולה רבה ניסו לשכנע אותנו שגברים ונשים הם אותו הדבר ושאים בנים ובנות יחונכו באותו האופן הם יחשבו ויתנהגו באותה צורה.

הבעיה עם התאוריה הזאת, שהיא שגויה לחלוטין. למעשה, אין משהו רחוק יותר מהאמת. גברים ונשים אינם שונים משום שלימדו אותם להתנהג אחרת. הם שונים כי השם ברא אותם שונים. יש להם תפקידים שונים למלא בחיים, וכדי לאפשר להם להצליח בתפקידים האלה טווה הבורא את האריג שממנו עשוי האיש באופן שונה לגמרי מהאריג שממנו עשויה האישה. הרב שלי, רבי אלתר חנוך ליבוביץ זצ"ל, היה מצטט לעיתים קרובות את דברי הגמרא: "נשים, עם בפני עצמן הן" (שבת סב א). גברים הם עם אחד, נשים הן עם אחד, והם שונים מאוד אלו מאלו.

ילדים שונים מילדות

בספרו 'אינטליגנציה רגשית' מתאר דניאל גולמן מחקר שנערך כדי להגדיר הבדלים מגדריים. המחקר הורכב משתי קבוצות של ילדים בבית ספר ציבורי, אחת של בנות ואחת של בנים, ובכמה שלבים בהתפתחותם שאלו אותם החוקרים מיהו החבר הטוב ביותר שלהם. כאשר הילדים היו בני שלוש, 50% מהבנים נקבו בשם של ילדה כחברתם הטובה ביותר, ובערך 50% מהבנות נקבו בשם של בן כחברם הטוב ביותר. המסקנה הייתה שבשלב זה של ההתפתחות נפוצות חברויות מעורבות.

כשהיו הילדים בני חמש ונשאלו אותה שאלה, רק 20% מהבנים נקבו בשם של בת ו-20% מהבנות נקבו בשם של בן. בשלב זה נפוץ פחות למצוא בנים ובנות משחקים יחד זמן רב, ולכן נדיר יותר למצוא חבר טוב מהמגדר האחר. כאשר הם היו בני שבע, אף בן אחד לא ציין בת כחברתו הטובה ביותר, ואף בת אחת לא ציינה בן כחברה הטוב ביותר.

מדוע זה כך? כי בגיל שלוש ההבדלים בין בנים לבנות אינם משמעותיים. הם אוהבים אותם משחקים, יש להם תחומי עניין דומים והם משחקים יפה ביחד. בגיל חמש בנים שונים מאוד מבנות. בנים מתרוצצים ורצים ומשחקים במשחקים פעילים, ואם הם יושבים הם משחקים ב'צעצועים של בנים': משאיות, שוטרים ורובים. כל אלו אינם מושכים בנות. הן שקועות במשחקי 'אבא ואמא' ועסוקות בסודות, ודברים אלו אינם מעניינים בנים. בגיל שבע יש לבנים ולבנות משותף מעט כל כך עם המגדר האחר, שנדיר מאוד שיש 'חבר הכי טוב' מהמגדר האחר.

העולמות הולכים ונפרדים כשהילדים עולים לכיתות ב' ו'ג'. התבוננו בילדי בית ספר יסודי מעורב מקומי: כשהמורים מבקשים מהם להסתדר בשתי שורות, בדרך כלל הם מתחלקים אוטומטית לשורה של בנים ושורה של בנות. בנים ובנות נוטים לשבת לאכול בקבוצות נפרדות. אם ילד ינסה לשבת בשולחן של הבנות יצחקו עליו. כשהילדים נמצאים בחצר בהפסקה, הבנות משחקות בחבל או בקלס בצד האחד, והבנים משחקים בתופסת או בכדורגל בצד האחר. אף שהכיתות מעורבות נדיר למצוא בנים ובנות משחקים יחד. שתי הקבוצות עברו כל אחת לעולם משלה.

ההבדלים אינם מצטמצמים עם הגיל אלא מתעצמים דרמטית. חשבו על ילדים בגיל שתיים-עשרה, חמש-עשרה או שבע-עשרה. ההבדלים בין המגדרים הולכים וגדלים. כשהם מגיעים לבגרות דרכיהם נפרדות לחלוטין וכל אחד מהם חי בעולם משלו, השונה מאוד מעולמו של המגדר האחר.

המציאות הזאת מביאה אותנו למורכבות הגדולה של הנישואין.

נקודת המוצא היא גבר ואישה שגדלו בבתים שונים ורגילים לעשות דברים בדרכים שונות. למרות העובדה שרוב השותפויות העסקיות אינן מחזיקות מעמד יותר מעשר שנים, השניים האלה אמורים ליצור שותפות לכל החיים. למרות העובדה שגבר ואישה שונים זה מזה בכל דבר כמעט, נותנים להם תקופת היכרות קצרה, שוברים כוס, אומרים מזל טוב, ומרגע זה ואילך הם חיים ביחד וחולקים כל היבט של החיים. מצפים מהם להישאר יחד באושר ובעושר עד עצם היום הזה, אבל באופן הגיוני זה פשוט לא אמור לקרות. כל נישואים מוכרחים להיכשל.

אבל השם רוצה שנישואים יצליחו, ולכן הוא ברא כמה כלים ייחודיים שיאפשרו לגבר ולאישה לקשור את גורלם זה בזה. אחד מהם הוא התאהבות.

התאהבות

התאהבות היא המצב המוזר שגברים ונשים צעירים רבים מוצאים בו את עצמם בשלבים המוקדמים של

השידוכים והנישואים. השפעותיה רבות עוצמה. הוא הסתכל בעיניה, היא הסתכלה בעיניו, ופתאום הצעיר הרציני והמתון הזה מזמר מהגות, ונערה בוגרת ומאוזנת מפתחת מראה מרוחק בעיניה ואינה מרכזת בשום מילה שאומרים לה. הם מרגישים אחרת, רואים את העולם אחרת ופועלים אחרת מכפי שנהגו אי פעם. הם מאוהבים.

התאהבות ממלאת תפקיד חשוב

הקדוש ברוך הוא ברא את ההתאהבות כדי לאפשר לבני האדם להינשא ולהקים משפחות אוהבות ויציבות. בדרך הטבע היה בלתי אפשרי לקחת שני אנשים בעלי רקע שונה, אופי שונה וחינוך שונה, להפגיש אותם במשך זמן קצר ולגרום להם להחליט לחיות יחד עד סוף ימיהם. התאהבות היא הכלי שעוזר לזוגות להתחיל את המעבר הזה.

מצב ההתאהבות

התאהבות פועלת כמו סם. היא משפיעה על החושים ומשנה את אופן החשיבה וההרגשה. כשמאוהבים הכול נפלא והעולם מלא אושר ושמחה. מחקרים מדעיים מראים שהתאהבות משפעה על הרכיבים הכימיים במוח

באופן הדומה לשימוש בסמים מסוימים! בעקבותיה עולה מאוד כמות הדופמין, הסרוטונין והאדרנלין (כולם מוליכים עצבים שמוסטים מצב רוח). הזוג המאוהב חווה זריקת אדרנלין שיוצרת תחושה של התעלות ואושר. הם באורות.

בהשפעת ההתאהבות האדם חווה אופוריה בשילוב אשליות, מתובלת בהיסטריה ונצפית דרך עדשה של מניה. פסיכולוג עשוי לאבחן את מצב ההתאהבות כפסיכוזה מתונה. כאשר בני זוג נמצאים במצב כזה הם סובלניים וסלחניים מאוד זה לזה. הם מלאי קבלה וסבלנות, נהנים מאוד זה מחברתו של זה ומעדיפים יותר מכול להיות ביחד. עינם החדה והביקורתית בדרך כלל, הרואה היטב בכל סיטואציה אחרת, מאבדת את חדות ראייתה, והם רואים הכול בצבעים ורודים יפהפיים.

”אני אוהבת את המראה המרושל שלו”.

”חמוד איך שהיא תמיד מאחרת”.

אחת ההשפעות העוצמתיות ביותר של ההתאהבות היא העיוורון שהיא יוצרת בעניין חסרונותיו האמיתיים של בן או בת הזוג.

הוא מושלם

אשתי היא אחד האנשים הפיקחים ביותר שאני מכיר. לפני שנים רבות, כשהיינו מאורסים, הופתעתי מעט כששמעתי אותה מדברת בטלפון. ”תראי”, היא אמרה לחברתה, ”אני יודעת שאף אחד אינו מושלם. לכולם יש חסרונות. אבל אני אומרת לך, הוא – מושלם!”

ובכן, לא התנדבתי לנפץ לה את הבועה, אבל ידעתי שהיא צפויה להתאכזב. במצב של ההתאהבות הזוג יכול להתחיל למזג את חייו בלי החיכוך הנורמלי שקורה בין שני אנשים שונים כל כך. התאהבות היא אפוא כלי שנועד לסייע להתחיל את הנישואים.

ואולם היא רק שלב זמני. עבודת הנישואין היא להתקדם ממנה ולבנות קשר של אהבה אמיתית. אם בני הזוג בונים את החיבור שלהם, נישואיהם

יצליחו וישגשגו. אם לא – המצב יתחיל להתדרדר במהירות, כי התאהבות לעולם אינה מאריכה ימים.

כמו גפרור

התאהבות פועלת כמו זרחן על גפרור. כאשר מקרבים את קצה הגופרית לזרחן שעל קופסת הגפרורים, נדלקת להבה. הגופרית המתחממת מאוד, ובמהירות היא מתלקחת לרגע או שניים – הזמן הנחוץ להדלקת כפיס העץ של הגפרור. הלהבה הזאת אינה אמורה להאריך ימים. היא מתוכננת ליצור את הניצוץ – לא לשמר אותו. אם העץ נדלק, הלהבה מילאה את תפקידה. אם לא, היא הפיצה זוהר זמן קצר אך לא השיגה מאומה.

התאהבות פועלת באותו אופן. היא מאפשרת לזוג להתחיל את התהליך, אך לאחר מכן עליהם לעשות בעצמם את העבודה הקשה של יצירת קשר אמיתי המבוסס על אהבה. הם צריכים ללמוד להיות מכוונים זה לצרכיו של זה ולפתח אכפתיות הדדית אמיתית. הם צריכים לגלות מי הוא בן הזוג שלהם ומה הוא צריך, והם צריכים להתרגל להתעלם מהפגמים, מהכשלים ומההרגלים המוזרים שלו.

זוגות רבים חווים רגע של התפכחות. זה עשוי לקרות שבועיים אחרי החתונה או חודשיים מאוחר יותר. בבוקר אחד הוא או היא (או שניהם) מתעוררים ואומרים לעצמם: 'אני לא מאמין/ה! איך עשיתי את הטעות הגדולה הזאת והתחתנתי עם האדם הלא נכון?!'

נכון שהם טעו, אבל לא בטעות שהם סבורים. הטעות שלהם לא הייתה נישואים לאדם הלא נכון, אלא טעות יסודית הרבה יותר: הם חשבו שהתאהבות היא אהבה.

התאהבות מעוורת, אהבה קושרת

אחד ההבדלים העיקריים בין התאהבות לאהבה הוא מצב הראייה: התאהבות מעוורת, אהבה מגלה ומחברת. כאשר אדם נמצא במצב של